

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 43/02-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. júna 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučka, zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti F. M., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. P. K., K., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 524/93 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo F. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 26 Cb 524/93 **p o r u š e n é b o l o .**

2. F. M. **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. F. M. **p r i z n á v a** náhradu trov konania 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I povinný vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet advokáta JUDr. P. K., K..

O d ô v o d n e n i e

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 26. februára 2002 doručené podanie F. M., bytom K., (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „Sťažnosť na prietahy v konaní č. 26 Cb 524/93-146 Okr. súdu Košice I“, ktorou poukazuje na zbytočné prietahy vo vyššie označenom konaní a v tejto súvislosti požaduje „zásah na Krajskom súde v Košiciach s termínovaním ukončenia sporu“, a „prisúdenie nemajetkovej ujmy 50.000,-Sk za neodôvodnené zdržiavanie zo strany súdov a tým vznik rôznych stresov“ na svoju osobu.

Ústavný súd posúdil podanie sťažovateľa ako sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Vyzval sťažovateľa, aby ústavnému súdu predložil sťažnosti, ktorými sa domáhal na orgáne štátnej správy súdov nápravy, a aby bližšie dokumentoval ústavnému súdu svoje osobné pomery.

Na výzvu ústavného súdu sťažovateľ predložil fotokópiu sťažnosti aj s príslušnými odpoveďami, dokladoval svoje príjmové pomery kópiami výmeru o svojom dôchodku a dôchodku manželky a predložil potvrdenie o svojom nepriaznivom zdravotnom stave.

Na základe žiadosti sťažovateľa a predložených dokladov ústavný súd ustanovil sťažovateľovi za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom advokáta JUDr. Pavla Kissa, Štúrova 20, Košice.

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ju na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľa a Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“), aby sa vyjadrili ku konaniu ústneho pojednávania a okresný súd vyzval na vyjadrenie sa k prijatej sťažnosti.

Sťažovateľ a okresný súd oznámili, že netrujú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Okresný súd na výzvu ústavného súdu na predloženie mu spisu oznámil, že spis sp. zn. 26 Cb 524/93 bol 8. februára 2002 predložený odvolaciemu súdu. V nadväznosti na túto informáciu sa ústavný súd obrátil s požiadavkou o predloženie spisu na Krajský súd v Košiciach.

Zo spisu okresného súdu vyplynuli tieto skutočnosti:

Sťažovateľ sa domáhal žalobou z 29. októbra 1992 proti žalovanej (odporcovi) na okresnom súde o zaplatenie 27 550 Sk s prísl. za rekonštrukciu časti domu realizovanej podľa jeho tvrdenia na základe objednávky žalovanej formou platobného rozkazu. Dňa 20. januára 1993 bol vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku a 22. februára 1993 bola vec pridelená do registra C (16 C). Prvé pojednávanie bolo nariadené na 16. marec 1993, na ktorom sa však ani jeden z účastníkov konania nezúčastnil. Dňa 1. apríla 1993 bola vec zaradená do registra Cb (26 Cb), pretože išlo o spor z podnikateľskej činnosti. V roku 1993 okresný súd ešte urobil jeden právny úkon, keď vyzval odporcu na vyjadrenie sa k návrhu. Vyjadrenie odporcu k návrhu je z 31. augusta 1993.

V roku 1994 sa uskutočnili tri pojednávania (18. januára, 23. februára a 25. februára 1994) a posledné z nich bolo odročené za účelom znaleckého dokazovania, ktoré bolo nariadené až 11. marca 1994 a ktorého realizácia bola sťažená marením zo strany odporcu, ktorému okresný súd uložil 19. augusta 1996 poriadkovú pokutu. Znalec predložil okresnému súdu znalecký posudok 10. júla 1997, ku ktorému zaujali účastníci konania svoje stanovisko (odporca negatívne - 11. septembra 1997).

Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 24. februára 1998 s tým, že bolo odročené za účelom vyžiadania od znalca všetkých predvolaní adresovaných odporcovi (žalovanému). V októbri 1998 bol navrhovateľ vyzvaný na vyjadrenie sa k stanovisku odporcu k znaleckému posudku, po ktorom sa k veci vyjadril odporca (november 1998).

Dňa 23. júna 1999 sa konalo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. august 1999 za účelom predvolania znalca. Pojednávanie 12. augusta 1999 bolo odročené na neurčito s tým, že odporca zašle okresnému súdu aj sťažovateľovi v lehote 5 dní súpis vykonaných prác na odsúhlasenie s tým, že sťažovateľ v lehote 10 dní podá stanovisko k tomuto súpisu prác. Dňa 17. augusta 1999 bol predložený súpis prác zo strany odporcu a súčasne bol kritizovaný znalecký posudok. Sťažovateľ vo svojom stanovisku z 18. augusta 1999 k súpisu prác vyjadril svoj nesúhlas.

Dňa 15. februára 2000 bol zaslaný znalcovi spis po doplnení dokazovania za účelom prípadného prepracovania znaleckého posudku; v nadväznosti na to zaslal 28. marca 2000 znalec dodatok posudku okresnému súdu. Dňa 3. mája 2000 bolo nariadené pojednávanie, ktoré pre neprítomnosť odporcu bolo odročené na 8. jún 2000; toto pojednávanie bolo odročené na 13. júl 2000. Na tomto pojednávaní nebol prítomný ani jeden z účastníkov konania, a preto bolo odročené na 27. september 2000 a ďalej na 29. september 2000, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, ktorým sa odporca (žalovaná) zaväzuje zaplatiť sťažovateľovi (žalobcovi) 12 032 Sk do 3 dní od jeho právoplatnosti. V prevyšujúcej časti sa žaloba zamietla. Po doručení rozsudku podal odporca 15. decembra 2000 odvolanie, ktoré po zadovážení vyjadrenia sťažovateľa (navrhovateľa) a zaplatení súdneho poplatku bolo 8. februára 2001 predložené Krajskému súdu v Košiciach, ktorý 18. septembra 2002 potvrdil rozsudok v napadnutej časti a t. č. je už právoplatný (20. novembra 2002).

Na opakované požiadavky ústavného súdu o vyjadrenie sa okresného súdu k sťažnosti podpredseda okresného súdu 6. júna 2003 oznámil, že okresný súd sa už k veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. II. ÚS 43/02 nebude písomne vyjadrovať.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným ... rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria súd považuje aj povahu prejednáwanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o určenie zaplata určitej sumy právne zložitá nie je a tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov podporenej ich stabilizovanou judikatúrou. Faktickú zložitosť veci však nemožno v tomto konaní vylúčiť, pretože bolo potrebné urobiť súpis prác a materiálu, ktorý vzhľadom na rozdielne názory sťažovateľa (navrhovateľa) a odporcu (žalovanej) bol predmetom znaleckého dokazovania, čo však pri sústredenom postupe okresného súdu nemôže byť prekážkou pre jeho rozhodnutie bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd uzavrel, že pred okresným súdom prebiehalo konanie, ktoré nemožno považovať ani za právne mimoriadne zložitá. Určitú faktickú zložitosť ústavný súd zistil v súvislosti s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania, ktorého realizácia, resp. zabezpečenie mali podstatný vplyv na celkovú dĺžku konania.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní sp. zn. 26 Cb 524/93, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil postup sťažovateľa ako aktívny a súčinnosť, keďže sa riadne zúčastňoval nariadených pojednávaní, v určenom čase predkladal požadované vyjadrenia a aktívne pôsobil aj pri znaleckom dokazovaní.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietáhom v konaní, bol postup samotného okresného súdu vo veci sp. zn. 26 Cb 524/93. Ústavný súd v tejto súvislosti zistil, že podstatná časť procesných úkonov od 11. marca 1994 smerovala k vykonaniu znaleckého dokazovania ako podkladu pre rozhodnutie okresného súdu vo veci samej. Za takéto obdobie treba považovať obdobie od 25. februára 1994 až do 10. júla 1997, keď bola okresnému súdu zaslaná prvá verzia znaleckého posudku. Obdobie vyše troch rokov na zabezpečenie nie mimoriadne zložitého znaleckého posudku a tolerovanie absencie súčinnosti pri vykonaní znaleckého dokazovania počas vyše dvoch rokov, až po uplynutí ktorých bola odporcovi uložená poriadková pokuta, ústavný súd hodnotí ako neefektívne. Opiera sa pritom o svoju stabilizovanú judikatúru, podľa ktorej všeobecný súd je povinný organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, a zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu zákon na tento účel zveruje (vrátane poriadkových opatrení podľa § 53 Občianskeho súdneho poriadku), aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi (III. ÚS 111/01), ale aj k samotným účastníkom konania, ktorí sa snažia mariť činnosť (procesný postup) súdu alebo ho dokonca ignorujú. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd hodnotí toto obdobie ako také, ktoré vykazuje znaky zbytočných prietáhov, čo viedlo k záveru ústavného súdu o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pre obdobie od predloženia znaleckého posudku (10. júla 1997) do rozhodnutia vo veci samej (29. septembra 2000) bolo kľúčové získanie stanovísk a vyjadrení k znaleckému posudku. Za tým účelom okresný súd uskutočnil tri pojednávania (24. februára 1998, 23. júna a 12. augusta 1999). Výsledkom bolo spracovanie dodatku k znaleckému posudku 28. marca 2000, v nadväznosti na čo sa konalo päť pojednávaní

(3. mája, 8. júna, 13. júla, 27. septembra a 29. septembra 2000). Na poslednom z nich bolo rozhodnuté vo veci samej. Toto obdobie postupu okresného súdu zhodnotil ústavný súd ako obdobie, v ktorom sa okresný súd snažil na základe znaleckého dokazovania a na základe stanovísk účastníkov konania dospieť k rozhodnutiu vo veci samej. Vyznačuje sa značným množstvom procesných úkonov (vrátane nariadených pojednávaní). Ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v tomto období za taký, ktorý nevykazuje priet'ahy konania, ktoré by bolo možné označiť za zbytočné. Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd uzavrel, že v tomto období nedošlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o s'ťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy: „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“ Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde: „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

S'ťažovateľ požadoval finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk „za neodôvodnené zdržovanie zo strany súdov a tým vznik rôznych stresov na mojej osobe“.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní sp. zn. 26 Cb 524/93 a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľa sprevádzanej pocitom neistoty, ako aj naplnenie princípu spravodlivosti ústavný súd považoval priznanie sumy 30 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania, ktoré vznikli ustanovenému advokátovi JUDr. P. K., ktorý vo veci urobil dva úkony, čo činí 8 000 Sk (slovom osemtisíc slovenských korún) podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods.1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, pričom ústavný súd vychádzal z výšky primeranej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2001, ktorá bola 11 963 Sk, pretože išlo o úkony urobené v roku 2002. Náhrada bola priznaná za dva úkony vykonané v roku 2002 po 3 900 Sk a po 100 Sk režijný paušál.

Trovy konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu podľa § 31a zákona o ústavnom súde v súlade s § 159 Občianskeho súdneho poriadku.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júna 2003